

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 12 kn.
félvre 6 „
negyedévre . . . 3 „
Egy szám ára: 24 fr.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 14 fr.
többször közölve 10 fr.
Bélyegdíj: külön 60 fr.

Tartalom: Lelkészképzés és tanszabadság. (Gaál Mihály.) — Hol keressük az Isten országát. I. (Sass János.) — Tárca. — Irodalom. — Belföld. — Vegyesek. — Pályázat.

Lelkészképzés és tanszabadság.

A protestantizmusnak az biztosít az idők végeig tartó jelentőséget az emberi nem művelődésében, hogy az nem változásnak alávetett tanok (dogmák) foglalata, hanem a keresztény szellemnek az egyénben való szabad érvényesülése. Azért a protestantizmus poláris ellentétben van a róm. katholicizmussal, mely az egyént az egyháznak, mint külső testületnek objectumává alacsonyítja.

Midőn Luther a külső egyházzal szembe állította a láthatatlan, vagyis eszményi egyházat (a szentek közösségét) és különbséget tett Isten ígéje és hitcikkely között: akkor a külső, látható egyházat nevelő-intézetté tevő az eszményi egyházra, Isten országára s ezen nevelés céljára a kereszténység okmányaiból kiemelte azt, a mi vallásos jelentőséggel bír, vagyis azt, a mi az embert Istenhez fölemelni s szeretetben érvényesülő életre indítani képes s mellőzte azt, a mi e célra nem alkalmas. (Stroherne Epistl).

A bemagolt tantételekkel és szajkómódra reprodukált hitvallásokkal a róm. katholicizmus megelégszik, mert ennél földolag a testületi együtvértartozás s az egyházkormány tekintélyének föltétlen elismerése. Ellenben a protestantizmusnál földolag az egyéniség elve (a hit általi igazulás), mely classicus módon nyilatkozott Luthernél a vormáciai birodalmi gyűlésen, midőn kijelentette, hogy neki sem pápa, sem egyház, sem zsinat nem változtat meggyőződésén, mert lelkiismerete fogva van az Isten ígéje és világos észbeli okok által.

Nem tesznek tehát szolgálatot a protestantizmusnak azok, kik a pápista testületi elvet s a történelmi hatalom tekintélyét akarják visszaállítani és nem tesznek szolgálatot az emberi nem művelődésének azok, a kik az egyéni charizmák fejlődését s az emberiség organismusában való érvényesülését akarják megakasztani.

A humanizmus talaján nőtt renaissance-nak

köszönjük az ujabbkori művelődést, vagyis az emberiségnek a végetlen tökély felé való szakadatlan haladását. Ezen renaissance-nak vallási kifejezése a protestantizmus s egyik hatékony szerve az ágostai hitv. evang. egyházunk. Mihelyt megszűnt a mi egyházunk a renaissance irányát vallásilag képviselni, hanem a helyett a XVI. század világnézetében és hittételeiben megcsontosodik: azonnal történelmi múmiává változik s nem lesz egyéb, mint a római katholicizmus kebeléből a történet folyamán kivált secta, mely az ős egyházat csak némely hitcikkelyeknek tisztultabb felfogásával mulja fölül.

Ámde egyház, mint testület, hitvallás nélkül meg nem állhat, a hitvalláson pedig, mely egyszer megíratott, változtatni többé nem lehet. Tehát a ki az ősök által szerkesztett hitcikkelyeket elfogadni nem képes, az hagyja el az egyházat — pusztuljon! Ime ez a mai beata simplicitas követelménye.

Feledik ezek a jámbor hívők, hogy a reformátorok nem számukra létesítették az evang. egyházat, hanem azok számára, a kik azon szellem által vezéreltetnek, mely őket lelkesítette.

Ime, a reformátorok már a messze jövőbe tekintettek, midőn az írott hitvallások általi megkötöttséget — — „papiros papának“ való hódolásnak jelentették ki. Ők nem hitcikkelyekre, hanem hitelvekre fektették a fősúlyt, vagyis a hit általi igazulásra és a lelkiismeretnek Isten ígéje általi regulálására.

Tényleg már Melanchton változtatott az ágostai hitvallás 10. cikkelyén, még pedig az 1540. évben, tehát Luther életében, a nélkül, hogy őt Luther ezért eretnekítette volna. Bezzeg másképp bántak el a törpe epigonok Beythe István püspökkel a csepregi zsinaton.

Hogy az ágostai hitvallás csak később lett a magyarországi evangélikusok symboluma: kitünik abból, hogy valahányszor őseinktől hitvallás benyújtása kívántatott, nem hivatkoztak egyszerűen az ágostai hitvallásra, hanem mindannyiszor ők maguk

készítettek külön hitvallást. (Confessio montana, pentapolitana stb.)

Most miután megszünt a testületi meggyőződéseknél formulázása, közös hitvallások készítése (nehéz dolog s most nehezebb, mint valaha), megelégszünk az ágostai hitvallásra való hivatkozással, nem azért, mintha betűjére esküdnék (a betűi öi), hanem mivel az abban nyilatkozó szellem a protestáns anyagi és alaki elv érvényesülése.

Vagy talán a pápista testületi elvnek pártolói egyházunkban egyértelműen vannak az ágostai hitvallás jelentőségére nézve? Bizony rájuk nézve is áll az, hogy „quot capita, tot sensus“ és „duo dum dicunt idem, non est idem.“

De ez a mi egyházunk egységét nem veszélyezteti. Mi egyik lehetünk római vagy pápai pápa nélkül is. Egyek lehetünk a mi Üdvözítő Krisztusunknak szerelmében s a mechanikus egység helyett az organikus egység testvéries ápolásában. A dogma elválaszt, a szeretet elve egyesít. Innen, ha hitkérdések felett vitázunk, ellenségeskedésbe keveredünk; ellenben, ha egymás terheinek hordozásában vetélkedünk, egymás iránti testvéri szeretetre gyuladunk.

A szeretet szolgálatára van szerezve az egyházban a lelkészi hivatal.

A róm. kath. egyházban, melyben fődolog a külső testületi együvértartozás és a kormányzó tekintély előtti föltétlen hódolás, a lelkész a hívek passzívításával megelégszik s csak arra van gondja, hogy a hagyomány hatalma és a szertartások káprázatos fénye által a nyáját együtt tartsa, esetleg szaporítsa, hirdetvén, hogy már maga a nyájhoz való tartozás az üdvösség biztosítéka (Extra ecclesiam r. c. nulla salus). Ellenben az evangélikus lelkész azokat a híveket, a kik csak külsőleg tartoznak az egyházi közösséghez, tényleg azonban nem működnek közre a vallás-erkölcsi feladatok megvalósításában, holt tagoknak tekinti s kötelességének ismeri, hogy bennök élő hitet ébresztsen, hogy ők is élő kövek legyenek a lelki házban, melyben a szent lélek munkálkodik.

A szívek megnyerése s élő hit ébresztése dolgában a lelkész paedagogiai eljárást követ s mindenkinek egyéniségét a maga egyéniségével fejlesztvén szóval és példával mutatja, hogy a Jézus Krisztus egyénisége őt is áthatotta s benne is Isten és embertársak iránti szeretetet, ebből folyólag alázatot, türelmet, bizodalmat, hűséget, áldozatkészséget támasztott.

Szóval az evang. lelkésznek magának vallási karakterrel kell bírnia, hogy „tüköre lehessen a nyájnak“.

Az evang. lelkész paedagogiai eljárást követ az ige hirdetésében is s mivel a szentírás, a hitvallási iratok és az ájtatosságra szolgáló könyvek a vallási és erkölcsi eszmék kifejezésére bizonyos terminológiát, bizonyos képleges vallási nyelvezetet használnak: a bölcsészeti vagy köznapi szövegek helyett ezen kifejezésmódot kell megismernie és követnie s az

ezek által kifejezett vallási eszméket a hallgatók köztudatával akként közvetítenie, hogy a sokszor érthetetlen kifejezésbe világosságot s a ridegnek látszó czélzatba melegítő életet öntsön.

Ezt azonban a lelkész csak akkor teheti, ha minden vallásos fogalom horderejét, életre kiható fontosságát s a kereszténység lényegéhez való viszonyát ismeri. Innen a megkívántató nagy készületesség a múlt és jelen idők mozgató eszméinek ismeretében s ezen eszmék életre való hatásának megmutatásában.

A lelkészképzés fontosságát félreismerik azok, kik nem lelkészi jellemet, hanem csak az egyházi formulázott tanok közvetítésére való közeget akarnak nevelni. És nincs fogalmuk a paedagogia követelményéről azoknak, a kik a lelkészi jellemképzést a szabad egyéniség érvényesülése nélkül képzelni akarják. A pápista tekintélyi elvnek pártolói megengedik ugyan, hogy a theologusok a szentiratok és hitvallási okmányokon kívül bölcsészetet is tanuljanak, tehát metaphysikát, aesthetikát, általános vallástörténetet stb. de azt nem akarják megengedni, hogy ez uton gyűjtött ismereteiket vallásos világnézetük megalkotásában felhasználhassák s a dualismust a tudomány és vallás között megszüntessék. Pedig a vallásos ideák csak úgy nyernek életet az egyénben, ha az egyén minden tudása, minden vágya és törekvése között az összhangzás létesül. A vallásos eszméket meggyőződéssel és lángoló lelkesedéssel hirdetni nem egyéb, mind igénybe venni mind azon bizonyító okot és meggyőző érvet, mely a mi meggyőződésünk alakulására befolyással volt. Az igazi egyházi beszéd nem csupán leíró, fejtegető, hanem bizonyító, az elmét, szívet, akaratot egyaránt bizonyos igazság elismerésére, megkedvelésére és valóítására üdítő. Vegyünk példát erre nézve Jézus hegyi beszédéből (Máté 5. 6. 7. rész). Ott egyszerűen és pusztán semmi sem állittatik, hanem bizonyítottatik, érv érvre halmoztatatik, hasonlat, ellentét, következmény, alkalmazás felhasználatik. Ha az evangélikus lelkésznek kiválólag paedagogusnak kell lennie, magától következik, hogy ő maga is paedagogice nevelendő s neki is élő példák, valóságos jellemeken kell jellemét köszörszülnie.

De lehet-e kívánni, hogy a theologiai tanár vallásos jellem legyen, ha egyuttal kikötjük, hogy a XVI. századi theologianak retortája legyen, akár egyezik az egyéniségével, akár nem. Mert ha nem egyezik egyéniségével, akkor kimondhatlan kárt és pusztítást okoz az ifjak lelkében, a kik kiéreznek a tanár erőlködését, hogy a maga által igaznak nem tartott tantételt ajánlja elfogadásra. Ezen az ifjak megbotránkoznának, ettől megundorodnának.

De hát kész a panacea. Keressünk oly tanárt, a ki meggyőződésből fogja hirdetni a mai kor képzetébe nem illeszthető tanokat. Hol vesszük ezeket? Talán épen a felszólaló urak köztül, a kik Bálám szamarának emberi hangon való megszólalását is elhiszik? Féltő, hogy akkor leendő theologusaink inkább hasonlitanának a rácz és oláh kalugyerekhez, mint művelt, tudományos férfiakhoz.

Mindezekből következik, hogy tanszabadság nélkül nincs, nem lehet valódi evang. lelkészképzés.

Ugy de a korlátlan tanszabadság extravaganciákra is csábíthat, a midőn nem is a XVI. századi theologia, hanem a próféták és apostolok által megnevezett alap forgattatik föl. Az ily irány ápolása egyáltalán semmiféle egyház érdekében nem áll. Azért a mi magyarhoni ev. egyházunk a theologiai akadémia tanszabadságának korlátozására meghagyta, hogy egyházunk hitelvei megtartassanak. Amde nem hitelvek, hanem a hittételek megtartását követelik mindazok, kik a theologiai akadémia megátadásával egyházunknak vélnék szolgálni. — Én pedig az elmondottak alapján egyházunk s jövődő papi nemzedékünk érdekében kívánom, hogy a theol. akadémiát igazgató testületek és az akadémia tanárai egy hajszálnyit se engedjenek a reájok bízott egyetemes intézet törvényeiben is kimondott, egyedül helyes elvből: „A theologiai akadémia egyházunk hitelveinek megtartása mellett, teljes tanszabadság biztosittatik.“

Gaál Mihály.

Hol keressük Isten országát.

I.

Mintha valamely néma pusztaságon elhagyottan utazván a távolból ismerős hangok ütötték volna füleimet, olyan örömmézzel olvastam e lapok m. é. 35. számában Németh Pál, külső somogyi esperesnek szavait, melyek szerint egyházunk létkérdésének megoldását s jövőjének biztosítását ő is abban találja fel, miszerint „keressétek Isten országát!*)

Az ismerős hang hallatára felbátorodtam tovább menni egy lépéssel, felvetvén azt a kérdést, hogy népünk miveltségének színvonalán, ismeretbeli fejlettségének álláspontján hol, miben találjuk fel Isten országát?

Nem laikusoknak, lelkészeinknek hivatása e kérdéssel foglalkozni. De talán nem lesz érdektelen, annál kevésbé czéltalan elmondani, minek hiányát érezzük mi laikusok mai lelkészeinknek — mindig tisztelettel hajolván meg a kivételek előtt — e téren látható, tapasztalható működésében.

A mai kor figyelme első sorban a kézzel fogható, érzékelhető tárgyakra és a szellemiek terén az értelem által tisztán látható igazságokra irányult. A munkás előtt az erkölcsi elismerésnek nincs értéke, anyagi jutalomban keres elégtételt. A bűnös nem érzi vagy nem akarja érezni az erkölcsi büntetés súlyát, csak olyan szenvedés iránt van érzéke, a mi testének fáj. Törekvéseinkben nem lelkesítenek bennünket magasabb célok, csak anyagi birtok után vágyódik

*) Közbevetőleg legyen mondva, a tudósítás írójának következtetése nem helyes, mert abból a tényből, hogy Németh Pál ily tartalma beszédet mondott, egyáltalában nem következik, hogy nem volnának igen számosan, kik nem ily értelemben beszélnek, annál kevésbé cselekesnek.

szívünk és minden testi lelki erőinket ilyen kincsek megszerzésére fordítjuk. Örömeiket buzgón kerestünk a lélek felvidámítására, de a szellemi élet örömeit nem ismerve, érzéki vágyaink kielégítésében, evés, ivás, kényelem, hatalom, fényüzésben igyekeztünk örömeik után epedő ösztönünket megnyugtatni. Még a természet szépségei is csak úgy hatnak reánk, ha érzéki gyönyörökkel kínálkoznak.

Önző a mai kor embere a legnagyobb mértékben, minden tevékenységének ugyszólván egyedüli rúgója, minden figyelmének, gondjának egyedüli központja a kedves én. Még a szülői — e legtermészetesebb — örömeiknek is csak annyiban van értékük, a mennyiben a szülők nagyravágyásának, vagy hiúságának állanak szolgálatába. Nem a gyermek jóléteért él a szülő, hanem azt követeli tőlük, hogy habár saját jövőjük árán is, neki örömeiket szerezzenek s minél több alkalmat nyujtsanak nekik a világ előtt dicsekedésre.

Barátság, szerelem, honszeretet, mint önczél, mint hervadhatlan örömeik forrása, ismeretlen előttünk, nem is gondolunk arra, hogy ezen eszmékben a végetlenség utáni ösztönünk kielégítését keressük; hanem önző céljainkra igyekezünk azokat eszközökül felhasználni.

Alig ha csalódom abban, hogy e vonások, mint korunk jellemző tünetei léteznek a mai társadalomban. És annak tudata kezünkbe adja kulcsát azon utaknak s világosságot gyújt azokon, hol a keresett Isten országát bizonyosan feltalálhatjuk.

Eszményiségre kell ébreszteni és vezérelni az embert. Vilagosítsák fel lelkészeink a hívők seregét a felől, hogy boldogtalanságuk oka épen azon tévelygésben fekszik, miszerint végetlenség utáni vágyaik kielégítését mulandó jókban keresik. Rajzolja le élénk színekkel a mai kor emberének lelki életét, miként törekszik szakadatlan munkában, emésztő gondok közt a nyugalom felé, miként növekedik gondja, izgatottsága, elkeresedése napról-napra, mivel élete célját: a boldogságot, nem hogy elérné, sőt minden lépéssel tovább és tovább távolodik tőle; miként hullatja az élet fája az ő szemei előtt virágait, leveleit s változik kiaszott, letarolt kóróvá, a minek Isten rendelése szerint hervadatlan tude lombbal kellene az ember lelkét a sirig állandóan gyönyörködtetni.

És e kép ellenében rajzolja le az eszményi élet elpusztíthatlan boldogságát. Tanítsák meg az embert arra a tudományra, mely minden tudomány felett való és mely a mai tudományos világban, mondhatni egyáltalában ismeretlen, arra a tudományra, miszerint egyéni jólétünk és kényelmünk feláldozása valamely magasabb célért, például gyermekeink jövője érdekében nem súlyos teher, hanem paradicsomi öröme a léleknek; kitaró, buzgó munkával érni el célunkat edesebb, mint ha a gyümölcs tétlen ölünkbe hull; nem barátság az, a mely megbotráncozik azon, ha barátjának hasznát nem veheti; mert a szeretet nem akkor nyujtja igazán boldogító gyönyöreit, midőn anyagi előnyökkel kecsegtet,

hanem mikor teljesen önzéstelen; nem szégyen hibáink s bűneink elismerése, megbánása, hanem elengedhetlen föltétele a megigazulás mennyei boldogságának s általában az Isten, felebarátaink s önmagunk iránti kötelességek teljesítése nem, hogy terhe volna a földi életnek, sőt inkább abban fekszik az a mennyei jutalom, mit a Gondviselés és Jézusunk szavai a jóknak ígér: nem a kötelességek teljesítéseért nyerünk valami jutalmat, hanem ez a teljesítés az maga az a jutalom, melyen kívül más egyebet a jó keresztyén nem vár, nem remél, nem kíván.

A mindennapi életből merített akár valódi, akár költött, de valószínű példákön kell szemlélhetővé tenni mindazon bibliai közhelyeket, melyek azt a gondolatot fejezik ki, miszerint az Isten országa az ember szívében vagyon s a hit lángoló lelkesedésével, a meggyőződés szilárdságával hirdessük szóval és tettel a nagy igazságot, miszerint ezen Isten országán kívül megelégedés, nyugalom, boldogság az ember életének folyamán nem létezik sem kunyhókban, sem palotákban.

Sass János.

TÁRCSA.

Történeti adatok a dunántuli ev. püspökök és kerületi felügyelők sorrendjéhez.

9. Sok huza-vona után választotta meg a kerület a sorrend szerint kilencedik püspökét 1742. febr. 7. Tóth-Sipkovits János, téthi lk. személyében. A rendezetlen viszonyok között nehéz szervező munkát végzett. Tudományával és nemes jellemével egyaránt kitűnt. Ugy nála, mint utódainál tekintettel volt a kerület arra is, hogy egyházi elnök ezen nehéz időkben a nemesi osztályból való legyen s ez által védve legyen némileg a folytonos zaklatásoktól. Összes egyházait meglátogatta s az erről szóló jegyzőkönyvek fenmaradtak. 1742. óta a kerületi gyűlések jegyzőkönyvei is rendesen vannak vezetve. Kerületének 50 frtot hagyott végrendeletileg. Egy új agendának kiadása végett felhívta a lelkészeket, hogy küldjék be hozzá dolgozataikat (Téthén 1744. márcz. 17.) Meghalt 1746. jan. 22. Hivataloskodási ideje tehát nem 1734—1745., hanem 1742—1746.

10. Utóda lett Perlaky József, nemeskéri lelkész nem 1745-től, hanem 1746. ápril 23-tól 1749. okt. 30-ig. Nagy tudományát szintén dicsérik, de betegsége miatt nem fejthetett ki kellő tevékenységet. Midőn Balogh Ádám, a tehetséges és ambiciosus várpalotai pap őt kiméletlenül megtámadta, a kerület papjai védelmükbe fogadták és bizalmat szavaztak neki.

11. Fábri Gergely, vadosfai lelkész 1750. ápr. 21-től 1753. ápr. 13-ig. Az ő szövetségnek magyar nyelvre fordítását és magyar theologiai kézi könyvek írását vette terbe részletes munkafelosztással (Felpéczen 1750. jun. 18.) A vadosfai vallási zavargásnak lett áldozata. A helytartó tanács a leg-

nagyobb igaztalansággal fosztotta meg püspöki és vadosfai lelkési hivatalától. Meghalt Nemes-Csoón, mint itteni magyar lelkész 1766. jan. 1.

12. Németh Sámuel, az 1749. márcz. 17. Győr-ből kitiltott s később Téthén hivott lelkész, csak 1754. máj. 15. választatott meg Fábri utódjának. Mind eddig reménykedtek, hogy a királynő vissza fogja adni Fábriknak elvett tisztségét. Két évig sem tartott püspöksége alatt 1755. Téthén agenda és postilla kiadásáról tanácskoztak, a három seniorra bízván ez ügy. Az ő idejében is több egyházat vesztettünk. Németh is megyegyűlés elé volt idézve, de mielőtt megjelenhetett volna, meghalt 1756. január 13.

13. Az 1756. ápr. 7. dömölki gyűlésen a szavazatok többsége a jeles Sartorius János n. csoói papra esett. De Vitnyédy János felügyelő azon ajánlatot tette, ne válaszszanak mindig öreg, beteg papokat egy-két évre, hanem a jelesebb fiataloknak is adjanak munkatért. Erre Bárány János és Balogh Ádám fiatal papokat jelölte, kik közül Bárányt nyomban meg is választatták, be is iktatták. Sartorius e tisztségre már alig vágyott, mert még ez évben meghalt. Szeniczai Bárány János, felpéczi pap volt, a híres tolnai esperesnek, Györgynek fia. E fiatal püspökünk is folyton betegeskedett. S utóbb már a kandidátusokat is szobájában ágyán ülve szentelte fel. Meghalt 1568. jan. 15.

14. Balogh Ádám püspökké választatásakor, 1758. maj. 24. N. Dömölkön, szintén Vitnyédi akaratára volt a döntő. Mert két öregebb jelöltet kihagyott s ezek helyébe a fiatal Baloghot és Kiss Zsigmondot tette, a kiknek személye ellen nagy kifogásuk volt a lelkészeknek s a tolnaiak protestáltak is, de hasztalan. Nehéz volt a kormányzás oly időben, midőn vizitációkat épen nem s gyűléseket is csak félve lehetett tartani. 1759. jun. 27-én a Gergelyiben tartott kerületi gyűlésen az agenda és a különféle esetekre alkalmazott imádságok gyűjteménye már belőn mutatva, felülvizsgálva s kinyomatása elhatározva. (Tudtommal ezen imák közül néhány csak azon imakönyvben látott napvilágot, melyet Horváth Sámuel, b. tamásii lk. adott ki Győrött 1799.) Meghalt 1771. márcz. 25., mint nemeskéri lelkész.

15. Perlaky Gábor, n. dömölki lelkész 1771. évi máj. 9-én választatott püspökké. Az ő korába esik egyházainknak feléledése a türelmi rendelet után. 76 templomot avatott fel személyesen vagy megbízottai által s alatta a kerület egyházai 50-ről 126-ra szaporodtak volt. Nagy barátja volt egyházi énekgyűnknek. A gradual az ő felügyelete alatt adatott ki újra 1784-ben. 1781. évi febr. 6-án Bajza Pálnak, Zichy Miklós várpalotai gróf számtartójának és archivariusnak, ki előbb ev. tanító volt, egy gyászos áriát küld, hogy keresse ki a gradualban, melyik nótára megy, azután feleségével együtt betanulván, mikor a nagyságos gróf urnak jó kedve lesz, énekeljék el neki, mint magyar fítól küldetett szives kesergést. (Ma énekeljen valaki Zichy Nándornak a graduálból!) Ugyanekkor írja: „Elfogytak tanulóifjaink,

a kik vannak rezes vagy ezüstös kardot viselni szándékoznak.“ Püspöki hivatalát 1786. jan. 29. bekövetkezett haláláig viselte.

16. Utóda lón Hrabovszky Sámuel, téthi s majd n. dömölki lelkész. Választása N. Dömölkön az 1786. ápr. 25. kerületi gyűlésen ment végbe. E gyűlésen osztatott fel az előbb csak három esperességből álló kerület 13 esperességre, melyből a kerület később a négy mosonyi egyházat s legujabban a fehér-komáromi egyházmegyét is elvesztette. Ama 13 esperesség ez volt: 1. felső-soproni, 2. alsó-soproni, 3. mosonyi (Rajka, Gálos, Hegyeshalom, Zurány és Lébeny egyházakkal), 4. felső-vasi, 5. közép-vasi, 6. alsó-vasi, 7. győri, 8. fehér-komáromi, 9. felső-veszprémi, 10. alsó-veszprémi, 11. zalai, 12. felső-tolnasonogyi, 13. alsó-tolnai. Hrabovszky is egyik vezérférfia volt az 1791. pesti zsinatnak. Meghalt 1796-ban. Fia volt György, a történetirő.

17. Nagy István, szentlőrinczi lelkész 1796—1812 viselte hivatalát, a mikor öregsége miatt lemondott. A központból távoleső székhelye miatt, a hol még akkor postaállomás sem volt, tett- és becsvágyó elnöktársának, Matkovich Pálnak, kellett nagyobb tért engednie a kormányzásban.

18. Kiss János, soproni lelkész 1812—1846. Nemcsak egyházunkban, de nemzeti irodalmunkban is nagy érdemei vannak. Ez utóbbiak nagy tiszteletet szereztek neki más vallásuk előtt is. Gróf Festetich Ignác kir. kamarás Kis atyját minden jobbágyi teher alól felmentette s 1808. a Szent-Andráson gyűlésező, mintegy 100 egyházkertületi küldöttet vendégül hívta kastélyába Egyedre. 1813-ban pedig az egyházkerületi gyűlés ezen kath. főurnak kastélyában Egyeden tartatott az ő egyenes meghívására. Ugyanez a hely, a hol egy századdal előbb Dunántúlnak üldözött ev. papjai egyedüli menedékhelyöket lették Telekesi Török István ritka áldozatkésztségű evang. főúr oltalma alatt. Kis az első evang. püspök, kit a királyi kegy nemességgel és kir. tanácsosi címmel tüntetett ki.

19. Utódjára Haubner Máté, győri lelkészre (1846—1866) már ismét a vértanuk töviskoronája várakozott. Tiszteletre méltó papi jellem, nemes nagy lélek, nagy hazafi, kit igen válságos idők tettek nehéz próbára. Erdemeihez méltó jellemrajzot Poszvék Sándor igazgató úr irt róla (Sopron 1881.) Meghalt 1880. szept. 12. de hivataláról már 1866. lemondott.

20. Sorrend szerint a reformáció kora óta huszadik püspökünk téthi Karsay Sándor, ki e diszes hivatalát 1866. óta viseli s három évtizedre terjedő tevékeny és eredménydús működésével már is korszakot jelez egyháztörténetünkben. Felsőszázados lelkészi jubileumát 1887. aug. 24. feledhetlen jelek között ünnepelte. Mint püspök is már az ötödik világi felügyelővel osztja meg az elnöki széket s elődjei közül is csak az egy Kis János ért meg hasonló szép időt e tisztségben. Ő Felsege kir. tanácsosi címmel, nemességgel és a Lipót-renddel tüntetett ki. Egyházunk képviselői között mint az első egyike, nyert meghívást a főrendiházba. A kerület Egyházi

Rendszere ezen főpásztorunk idejében készült s a legutóbbi emlékezetes zsinatnak is ő volt egyházi elnöke. Simeonként áll itt az új korszak küszöbén. Vajha még velünk jöhetne a kipróbált bölcsességű vezér az új Kánaánba, mely ma legkevésbébbé ígérkezik téjjel és mézzel folyónak!

(Folytatjuk.)

Payr Sándor.

IRODALOM.

Könyvismertetés.

„Grádeczi Horváth Stansith Gergely és családja. Történeti korrajz, kivált a XVI. század második felében“. Irta: Weber Samu. Késmárk 1896. Az előszón kívül 149 oldal 8. Ára?

Weber S., szepesbélaei ev. lelkész, hazai ev. prot. egyháztörténelem írásunk egyik legszorgalmasabb monografia-írója, a szepességi történetekre nézve igazi specialista. — A forráskutató nemes szenvedélyével búja a szepességi egyházak, családok, városok levéltárait s adja ki egymásután komoly és megbízható forrástanulmányait, melyeknek legnagyobb értéke épen e jellemükben rejlik. — A szepesség, mint a nemzeti és lelkiismereti szabadságért megindított hadjáratok útvonalába eső terület, de meg mint sokáig a lengyel korona alá tartozott záloghűbér, ev. prot. egyháztörténetünk szempontjából igen érdekes multtal bír — s mi csak a legnagyobb elismeréssel adózhatunk a szorgalmas szerzőnek, ki az általa is oly joggal felpanaszolt „anyagiaság“ és „közöny“ dacára, fáradhatlanul dolgozik — s tán áldoz is (mert prot. íróknak rendszerint ez a — jutalmuk!), csakhogy megvilágítva a mult homályos ösvényeit, a jövőnek, egyházának az evangéliumi tudomány ügyének tegyen hasznos szolgálatot. — Vajha minél többen követnék! Mert bizonyos dolog, hogy hazai ev. prot. egyháztörténetünk legnagyobb része még kellőleg felderítve, pragmatikusan feldolgozva nincs s nem is lesz mindaddig, míg forrásaink mind felkutatva nem lesznek. Ezek a kövek, melyekből egykor egy művészi kéz hatalmas épületet emelhet.

A jelen ismertetés tárgyát képező munka méltán illeszkedik be szerzőnk történetirői munkálkodásának imént jelzett keretébe. — Gondos kézzel, nagy tárgyszere-tettel, gazdag történeti tudással megrajzolt életpályája multunk egy igazán érdekes és érdemes alakjának, az előkelő nagy úrnak, ki maccenás s apostol egy személyben, dús vagyonából virágzó főiskolát alapít s tart fenn (ebből került ki az első törvényes ev. püspökök egyike, Lányi Illés is) sőt benne maga is tanít, egyházakat, templomokat istápol, kora theologiai vitáiban szóval és tollal jelentékeny részt vesz s bár összesen 39 évet élt (1558—97) nevét a történelem számára halhatatlanná tudja tenni. — E nemes élet történetét kiegészíti még a családjára s ennek a szepességi ev. egyházak életében tapasztalható üdvös befolyására vonatkozó történeti adatokkal; műve értékét emeli 12 becses forrásmelléklettel, 3 illusztrációval (a hős arcképe, családi fészke s címere) s végül gondos személy és helységnevmutatóval.

Sajnos! főleg formai szempontból van némi megem-

lítani valónk. — Szerzőnk stílje általában nehézkes, döcögős, sokhelyt idegenszerű. Már a cím is: „Korraja, kivált a XVI. század második felében!“ E mellett sokszor kizökken a történetíró tömör, egyszerű irányából. Olykor azt a benyomást teszi, mintha homiliát írna s nem történeti monografiát (2. l.); olykor elméláz s poetikussá, áradozóvá lesz (1, 3, 62. l.) majd ismét beszél magukban helyes dolgokat, melyek azonban e tanulmány keretén belül legfeljebb csak egészben érinthetők volnának (pl. 31. l. a wittenbergi, tanulók; 49—50 l. a lőcsei s görgői iskolák; 69 l. a marburgi colloquium; 78—80 l. a bártfai s lőcsei összejegyzések); sőt könnyűvé is válik (43 l. a német vers). — Meg is ismételtet egyes dolgokat (7 és 51 l. az iskolaszoba és 6 és 65 l. a bohóc reliquiái). — A Concordiæ Formulát consequens Concordia Formulának, a karthausiakat karthausioknak írja, a nevek egyöntetű írására súlyt nem fektet (így egy azon helyen: Melchior, Kaspar, György, tehát német, magyar nyelven együtt. 5 l.); az „illustrisszimust“ nagyméltósággal fordítja, mely cím akkoriban nem illik be (32. l.) Árpád által „gróf“-nak neveztetni ki Borsu vezért (3. l.). Haan Lajost még mint éltőt tünteti fel (78. l. j.) Dévai Birót (nyilván a wittenbergi egyetemes anyakönyv alapján, melyet pedig Révész J. corrigált) Biró de Way-nak írja (116 l.) . . . stb. . . Mind e dolgok ugyan a munka lényegét s forrásbecsét nem érintik, de igenis művészi értékének rovására esnek, már pedig kívánatos, hogy e szempontot minden történész mindig szem előtt tartsa. A történetírás elvégre is művészet, rég lezajlott eseményeknek, letűnt szereplő egyéneknek, élethű megjelenítésére, elővarázslása s ez okból a forrás anyagnak megfelelő gondos, mondhatnók művészi érzékkel megconciált alakban való előterjesztése. — E művészet nélkül történeti előadásnak és ha még oly pragmatikus is, czélját elérni nem képes. — Wéber tárgya olyan becses, hogy óhajtanám, ha előadási formája teljes harmóniában összeolvadna tartalmával! Szívből kívánom, hogy műve egy mi-lőbbi második kiadásában (megérdemli!) e czélt is teljesen elérhesse.

Stromp László.

BELFÖLD.

Diakonisszák bevezetése a soproni evang. egyházba. Magasztos ünnepély színhelye volt „Exaudi“ vasárnapon a soproni ev. gyülekezet temploma. Ekkor lett ugyanis a pozsonyi egyház által ide kibocsátott két diakonissza-nővér üdvös szolgálatába ünnepélyesen bevezetve.

A diakonissza-intézmény oly régi, mint maga a keresztény egyház. Már a hajdani jeruzsálemi első gyülekezetben működő apostolok a rájuk nehezű sokoldalu kívánalmaknak teljesen megfelelni képesek nem lévén, férfi- és nődiakónokat választottak maguk mellé, kiknek feladata főképp a gyülekezetbeli szegények, betegek, árvák és elhagyottak szeretetteljes ápolásában és hű gondozásában állott.

A protestáns egyház a létért való küzdelem viharos századaiban ezen áldásos intézményre nem sok gondot fordíthatott; míg nem a jelen század közepe táján az ujra ébredő vallásos közszellem a Gusztáv Adolf egylet s több

más üdvös intézkedés mellett a betegápolás szent ügyét is lelkesen felkarolta.

Hazánkban az ev. diakonissza-ügy politikai és egyéb okok miatt csak is a legközelebb lefolyt években verhetett gyökeret: s mind e mai napig csupán két anyaház áll fenn, mely szakavatott diakonisszák kiképzésével s betegápolással foglalkozik. S e kettő: a budapesti ref. egyház által 1866-ban megalkotott „Bethesda“ és a pozsonyi ág. h. ev. gyülekezet kebelében négy évvel ezelőtt létrejött diakonissza-ház!

Özvegy Munker Krisztina urnő, soproni lakosnak e nemes czél érdekében tett nyolczezer forintos nagylelkű alapítványa a soproni ev. egyházban is lehetővé tette a rég óhajtott és égetően szükséges diakonissza-intézet megalapítását.

A gyülekezet lelkesi kara az ügy iránt melegen érdeklődő presbyterek közreműködésével tanácskozott, gyűlésezett, a pozsonyi anyaház előjáróságával érintkezésbe tette magát: s midőn az előterjesztett javaslatokat a gyülekezet presbyteriuma s konventje is elfogadta, megalakult a soproni ev. diakonissza-intézet; és pedig egyelőre, mint a pozsonyi anyaház fiók-intézete, mely két kiképzett pozsonyi nővért: Maresch Annát és Kovarik Terézt alkalmaz betegápolókul a soproni ev. egyház kebelében.

Hitbuzgó lelkes nők és férfiak házról-házra jártak a gyűjtő-ivekkel s hála a gyülekezeti tagok szent felbuzdulásának, a gyűjtésnek lett is szép eredménye. A fentebb említett 8000 forint alapítványhoz még befolyt ezideig: alapító tagsági díjakban mintegy 3900 frt, évi tagsági díjakban biztosítva van cirka 850 frt; ajándékokban befizettek egyes ügypártolók 650 frtot. Ugy, hogy az intézet alaptőkéje már eddig is 14.400 frtot tesz ki. A 100—250 frtos (Lenk Lajos) adománya mellett különösen felemlitendő dr. Haubner R. sokszor és sokféleképen tanúsított áldozatkészsége, ki e szent ügyhöz is ezer frttal járult.

A templom-utczai 12. sz. házban a gyülekezet által készséggel följánlott földszinti lakást szintén bőkezű adakozók szerelték fel és gyengéd női kezek rendezték be s e czélra a diszes és kényelmes butorzatot a jótékonyágáról ismert Lenk Lajos ur adományozta.

A presbyterium által meghatalmazott diakonissza-bizottság, mely 24 ügybuzgó férriből és 12 lelkes nőből áll, megkötötte a szerződést a pozsonyi anyaházzal és pedig kezdetképen 3 évre s ennek alapján f. hó 25-én az említett két betegápoló nővér, Schmidt pozsonyi ev. lelkész mint a diakonissza-ház elnöke és Obermaier Erzsébet anyaházi főnökné kíséretében megérkezett Sopronba, hogy áldásos működését itt megkezdje.

Május 26-án délelőtt 9 órakor a nyilvános isteni tisztelettel kapcsolatban történt meg az ünnepélyes beiktatás. Mintha ama hajdani pünkösdi léleknek egy fénysugara ragyogta volna be a soproni ev. templomot s mintha amaz első századok apostoli szelleme ébredt volna fel s hatotta volna át az egész gyülekezetet, úgy éreztük magunkat a két óráig tartó, lélekemelő ünnepély alatt. A tágas templom megtelt az áhitatos, művelt közönséggel, csupán a gazdapolgár és szőlőmives osztály volt kevésbé képviselve a minek oka bizonyára a hosszn tél és folytonos esőzések miatt nagyon is elmaradt sürgős gazdasági teendőkből keresendő.

Az első padokban foglaltak helyet: Schmidt lelkész úr és a diakonissák s a diakonissza-bizottság mindkét nem-beli tagjai.

A szószéki beszédet Brunner János, diak. bizottsági elnök tartotta s remekül megalkotott s lelkesen előadott mintaszerű szónoklatában kifejtette a diakonissza-ügy áldásos voltát. A rendes „exaudi“ evangéliomra épített beszédnek témája ama ismert, imaszerű buzdítás volt: Wach' auf du Geist der ersten Zeugen! És pedig: Ébredj fel 1. igazságnak, 2. szeretetnek, 3. vigasztalásnak lelke.

A záró énekvers után a helybeli gazdapolgárok énekegyesülete zengedezett el Kossow karnagy vezetésé alatt egy megható choralt, mely alatt Schmidt lelkész úr az oltár elé lépett s ékes nyelven lebilincselő előadással iktatta be az általa ide kísért két nővért a szent szolgálatba.

A bevezető üdvözlés után elimádkozta a 100. zsolnárt a „dicsőséggel“, mire a Máté ev. 24. 42. versére alapított beszéd következett, — melyben az Üdvözítő amaz intését „Vigyázzatok azért, mert nem tudjátok, mely órában jő el a ti uratok,“ előbb a gyülekezetnek azután a nővéreknek szívére kötni törekedett. Ha u. m. az egyházközség nem akarja, hogy a világ legyőzze őt, vigyázni kell és pedig hova tovább, annál inkább s a mi gyászos korunkban kiváltképen. Hogy az egyház vigyáz, annak bizonyosága a belmissiói tevékenység, különösen a diakonisszák működése, A női diakonia nem valami magában álló, hanem egyike azon segédeszközöknek, melyek napjainkban a lelkészi hivatal rendelkezésére állanak, hogy a „kereszt“-ről szóló ígének nagyobb érvény és általánosabb befolyás biztosítsák. Ez értelemben a diakonisszák; „vigyázók“, ők a gyülekezetben, a gyülekezettel, és a gyülekezetért vigyáznak. Fogadja e gyülekezetet szolgálatukal szívesen ölelje magához szeretettel és hordozza imádságos lelkülettel. Ha pedig a diakonisszák szolgálatukkal helyt akarnak állani, nekik is vigyázniok kell. Vigyázni mindenképp előtt saját szívök állapotára, hogy mindenképp bűnbánatban és hitben álljanak, mert csak úgy lesznek képesek, a bűn és gyöngeség daczára megfelelni nehéz hivatásuknak, mert Krisztusért, Isten kegyelmébe fogadottaknak tudják magokat. De vigyázniok kell munkájuk tekintetében is, hogy ezt mindég hűséggel, alázattal és szerénységgel végezzék. Az Úr előtt való számadás gondolata legyen ebben segítségökre. Igen, vigyázni kell, vigyázni mindenképp a maga részéről, hogy egykor ama nagy napon mindnyájan megállhassunk s bemehecsünk Urunknak örömébe.

Végül Brunner János lépett az oltár elé s a bizottság nevében fogadta az új nővéreket s buzgó imában kérte működésükre Istennek áldását. A felejthetetlen szép ünnepély kitünően előadott karének zárta be.

Isteni tisztelet után a pozsonyi vendégek a helybeli diakonissza-bizottsággal együtt a népiskolai vizsgaterembe vonultak, hol Brunner J. üdvözlő szavai után Schmidt lelkész ajánlotta még egyszer meleg szavakban a beiktatott nővéreket a bizottsági tagok és a gyülekezeti felügyelő úr szíves jóindulatába s támogatásába.

Délben a pozsonyiak Munker Krisztina urnónél tettek látogatást: Ebédre Brunner biz. elnök vendégszerető asztalánál gyűlt össze a társaság s a délutáni órákban Gebhardt J. gyülekezeti felügyelő úr nyaralójában tisztelegtek.

Este a „Pannonia“ szállóban rendeztek kedélyes ismerkedési estélyt. A hétfő délelőtt szintén látogatásokkal telt el.

Még csak annyit, hogy a diakonissza-intézet alapszabályai értelmében az ápolónők szegény családokban teljesen díj nélkül teljesítik szolgálatukat; vagyonos házaktól azonban elvárja az intézet, hogy azok a teljesített szolgálatnak megfelelő adománynyal járulnak a szent ügy felvirágoztatásához.

A diakonissza-intézetnek tagjai lehetnek más vallásuk és vidéki lakosok is s ilyformán a diakonissák szolgálatára ők is igényt tarthatnak.

Isten áldása kísérje és gyümölcsöztesse a keresztényszeretet-szülte eme nemes intézményt, s tegye lehetővé a soproni gyülekezetnek ama forró ohajtását, hogy a szerző-dísszerű három év elteltével diakonissza-anyaházat állíthasson fel a maga kebelében s ez ügyben is áldólag ragyogtathassa világosságát a dunántuli prot. gyülekezetek között.

Isten a mi mennyei Atyánk iránt őszinte hálával telik el szívünk azon tapasztalatra, hogy a Pozsonyban elvetett apró mustármag oly szépen növekszik s e fának árnyékában már a soproni gyülekezet is talál enyhületet szenvedői számára. Adja a kegyelem ura, hogy a diakonissza-ügy hazai ev. egyházunknak kedvencz gyermekévé váljék az Urnak dicsőségére, gyülekezeteink és hiveink üdvére.

Esperesi látogatás. A veszprémi evang. egyházmegye esperese nt. Gyurátz Ferencz pápai lelkész úr május hó 23-án tisztelte meg esperesi látogatásával a dabronyi gyülekezetet. Kiséretében jött a pápai gyülekezet lelkes felügyelője Ladányi Béla ügyvéd úr, mint esperességi felügyelő helyettes. Az ünnepélyes alkalomra megjelent a gyülekezetnek új felügyelője dr. Zelenka Lajos aljárásbíró úr is Devecseről. Az ünnepély 8 órakor vette kezdetét, a mikor is az esperes ur kocsiktól kísérve — harangzugás között — megérkezett. Beharangozás előtt megvizsgálta a az egyházi épületeket és presbyteri gyűlést tartott. Templomba menet kívül a szentegyház ajtójánál 8 fehér ruhába öltözött leány állott és virágbokrétát nyújtottak át a templomba belépő esperesnek. A rendes isteni tisztelet végeztével a gyülekezet azonnal közgyűléssé alakult. A közgyűlést az esperes úr hosszabb lelkesítő beszéddel nyitotta meg.*)

A három óra hosszáig tartó közgyűlésnek fontosabb tárgyai a következők. Az esperes ur meleg szavakkal buzdította a gyülekezet nőtagjait egy „Nőegylet“ megalakítására. A „Nőegylet“ megalapítása annyival is inkább biztosítva lón, mivel dr. Zelenka Lajos felügyelő úr nagy-lelkűen felajánlotta, hogy a gyülekezet felolvasott történetét és az esperesi látogatás mozzanatait saját költségén kifogja nyomtatni és az abból befolyó egész jövedelmet felajánlja a „Nőegylet“-nek. Az esperes úr és a gyülekezet meleg köszönettel fogadják a felügyelő úrnak ezen áldatzatkész ajánlatát.

Az esperes úr lelkes szavak kiseretében ajánlotta egy „Aranyköny“ megszerzését, a melybe mindazon gyülekezeti jóltévék neve meg lesz örökítve, a kik legalább tíz frtnyi adományt tesznek Isten dissőségére.

Továbbá szívére kötötte a gyülekezet tagjainak, hogy gyakorolják a házi istentiszteletet, melynek áldó hatása elkiséri a család tagjait, bárhova vesse is őket a sors viharja.

*) A megnyitó beszédet külön fogjuk közölni.

A szülőket kérve intette, hogy gyermekeiknek a konfirmáció napjának emlékére egy imádságos könyvet, a szegényebb szülők legalább egy kis új testamentomot vegyenek,

Ajánlotta végül a tanítónak az iskolai osztálykönyv, a lelkésznek pedig a lelkési napló vezetését. Több aprólékos tárgy elintézése után a gyűlés az esperes úr rög-tönzött imádságával és énekkel ért véget.

Az esperesi látogatás üdvös hatása már is mutatkozik. Többen adakoztak a „Nőegylet“-re, egy szegényebb vallásos család az „Aranykönyv“ megszerzésére is felajánlott 15 frtot. A „Nőegylet“ oltárára a legelső adományt az egyházlátogatást végező esperes úr tette le.

VEGYESEK.

— A Baldácsy-alapítvány ügyében az alapítványi igazgatóságunk benyújtott 1894-ik évre vonatkozó nagyterjedelmű ügyészi jelentését vettük. A főbb közérdekű adatokat közöljük: A z alapítványi birtoka: fegyverneki birtok, 1858 hold $572\frac{1}{1200}$ ööl, 10221 frt 62 krnyi bért jövedelmez. Tiszaroff-gyendai birtok, 1883 hold $1051\frac{1}{1200}$ ööl, jövedelmez 8699 frt 50 kr. Kötelki birtok, 1865 hold $300\frac{1}{1200}$ ööl, jövedelmez 7541 frt 99 krt. Nagykörűi birtok, 1676 hold $1196\frac{1}{1200}$ ööl, jövedelmez 6707 frt 98 krt. Pusztapalotás-szent-iványi birtok, 965 hold $426\frac{1}{1200}$ ööl, jövedelmez 3862 frt évi haszonbért. Dévanyai birtok, 1931 hold $100\frac{1}{1200}$ ööl, hoz 9400 frtnyi jövedelmet. Az alapítványi birtokok összege tehát 10280 hold $1143\frac{1}{1200}$ ööl és évi jövedelme 46433 frt 09 kr. A kimutatásban a vagyon összes értéke 708215 frt 74 kr., melyen 287380 frt 40 krnyi teher van. A magyar földhitelintézet számadás- és letétkimutatásokban az A) táblázat szerint tartozik az alapítvány 40317 frt 93 krral, követeleése ugyanannyi 98 frt egyenleggel. A B) táblázat szerint tartozik 33996 frt 75 krral, követel ugyanannyit 6327 frt 57 kr. egyenleggel. Közölve van az 1895. évi költségvetés-előirányzat is, melynek az egyházkerületeket érdeklő adatai: bevétel 62603 frt 76 kr., kiadás 2357 frt 89 kr., maradvány 39545 frt 87 krral irányoztatik elő s ez alapon az ügyészi jelentés ajánlja, hogy a tulajdonos egyházkerületek 1895. évi részesülési illetménye egyenként, a mult évihez hasonlóan 2500 frtban, összesen 27500 frtban állapítassék meg s a tartalékra tőkésítésül a fent kitüntetett 49545 frt 87 kr. tiszta jövedelemnek 5%-a, azaz 1977 frt 29 kr. vagyis kikerekítve 2000 frt fordítottassék s így együtt 29500 frt. A maradvány pedig 1045 frt 45 kr. ban állapítassék meg. Örömmel győződünk meg arról, hogy az alapítvány kezelésében a legnagyobb gondosság és hűség uralkodik és körültekintőleg igyekszik az igazgatóság az alapítvány ügyeit rendezni s így várható, hogy rövid időn a tulajdonos kerületek illetménye növekedni fog.

— Teleki-Róth Johanna grófnő ösztöndíj alapítványból folyó 1894/95. tanévben 60 tanuló 35 frtjával részesül. Nevezetesen I. a theologiai akadémiában: Chalupka János, Mihalovics Sámuel, Dingha Sándor, Dedinszky Aladár, Ritter Károly, Beyer Teofil, Tirtsch Gergely, Jahn Jakab, Brózik Károly, Reif Pál és Kotsch Mihály = 11 theologus. II. a pozsonyi lyceumban: Frühwirth Samu, Schwirián József, Theisz János, Medveczky Lajos = 4 tanuló. III. Eperjesen: Frenyó Lajos, Thienschmidt Márton, Balczó Lajos, Krmann Lajos, Sarudy Gyula, Okályi Viktor, Liptai Lajos, Wojtkó Miksa, Kresz Jenő, Wrchovszky Ottó, Bielek István, Radványi Károly, Joob Imre, Lajcsák János = 14-en. IV. Kés-márkon: Votisky Géza, Teltsch Kornél, Róth Béla = 3.

V. Sopronban: Kovács János, Schöll Lajos, Rozsonday Károly, Horváth János, Pröhle Károly, Gombócz Zoltán, Hajas Béla, Magyar József, Wallandt Gyula = 9-en. VI. Selmeczen: Suhajda Lajos, Baumann Miklós, Breznyik János, Hlavatsek Béla, Nyácsik Béla = 5-en. VII. Rozsnyón: Juria Andor, Mráz Gusztáv = 2-en. VIII. Szarvason: Becker Jakab, Fehér Géza, Wickert Henrik = 3-an. IX. Iglón: Holvay Ferencz, Zsilinszky Mihály = 2-en. X. Budapesten: Urbányi Henrik, Böhm Otto, Alex Ernő, Melczér Elemér = 4-en. XI. Nyiregyháza: Jakab Mihály. XII. Rimaszombaton: Sramkó Loránd, Wiesinger Frigyes = 2-en. Összesen: 2100 forint.

— Házasság. Fürst János, pozsonyi testvérünknek kedves leányát, Kornéliát, Dr. Lehr Vilmos, lyceumi tanár, f. hó 28.-án d. u. 5 órakor vezette az oltárhoz. Az esketési szertartást maga az örömapa végezte, kinek megszokott késszólása az apai szeretet érzelmeitől fokozva nyilatkozott meg. Teljesedjék ez ifjú páron az apai áldásban és imádságban foglalt hő kívánság!

— A pozsonyi ág. hitv. ev. lyceum tanuló ifjusága 1895 ik évi június hó 1-én délután 5 órakor a lyceumi tornateremben (Konventutza 11.) hangversenyt rendezett következő műsorrall: 1. „Az én hazám a legszebb hon...“, „Ha dolmányom...“, népdalok Énekli a lyceumi daloskör. Frühwirth Samu karmester úr vezetése mellett. 2. „Erkel Bánk-bánjának“ megnyitó zenéje. Előadja Förster Ferencz karmester úr vezetése mellett a lyceumi zeneegyesület. 3. „Elfrida“ Arany Lászlótól. Szavalja Götthe Frigyes VIII. o. tanuló. 4. „Képeddel alszom el.“ Doppler K.-tól. Előadja a daloskör. 5. „Rondo capriccioso.“ Mendelssohntól. Zongorán előadja Theisz János VII. o. tanuló. 6. „Magyar népdalok.“ Előadja a zeneegyesület. 7. „Normanok dala.“ Kücken F.-tól. Énekli a daloskör. 8. Morton és Lambert. „Jelenet Jókai „Milton“ cz. drámájából. Szavalják Fülöp Zsigmond és Pfeifer János VII. o. tanuló. 9. „Vadász bordal.“ Losonczy L.-tól. Énekli a daloskör. 10. „Erdélyi pásztorórák.“ Mihályi Ignácztól. Zongorán előadja Nagy Miklós VII. o. tanuló. 11. „Magyar dalár induló.“ Huber Károlytól. Előadják a daloskör és zeneegyesület Frühwirth Samu karmester úr vezetése alatt.

Figyelmeztetés.

Jelen számhoz mellékelve veszik olvasóink RÁTH MÓR, könyvkiadó hivatala- és könyvkereskedésének kiadásairól szóló jegyzéket. Nemzeti irodalmunk remekeiből összeállított e gyűjteményt melegen ajánljuk az irodalomkedvelők figyelmébe.

PÁLYÁZAT.

A tápió szent mártóni evang. egyház segéd-tanítót keres.

Fizetése: 300 frt az államtól; lakás fűtéssel és takarítással az egyháztól.

Kötelessége: a kántortanítói teendőkből segédkezés és a IV.—VI. osztály tanítása.

Tannyelv: magyar.

Okleveles pályázók kérvényeiket, vagy most vizsgáló jelöltek jelentkezésüket június hó 1-ig alulirothoz küldjék be.

Raffay Sándor,
ev. lelkész.